

Det er betongen som holder alt sammen, men den snakkes ikke om, og den likes ei.

Betong – like naturlig som deg

DETTE LANDET er i forbausende grad bygget i betong, og ikke i tre. Du vil møte mange mennesker som kan fortelle deg at det er tre som er det norske byggematerialet, at det er det naturlige fine tømmeret fra de norske skogene som har bygget landet, at det er furu og gran i vegger og gulv, fra Sørlandet til Kirkenes, som gir oss vårt særpreg. Men i dag, idet sola står opp en kald og klar høstmorgen, står jeg under Sinsenkrysset – det største veikrysset denne nasjonen har skapt – og ånder inn synet av upusset betong.

For det er betong som har bygget dette landet, dette som er her og nå, dette som er lange asfaltdekkete betongårer som brøyter seg inn og ut av naturens folder. Det er betongen som har skapt alle drabantbyene, som er materialet til Tveita-blokkene, Ammerud-blokkene. Det er betong som er maktens materiale: Rådhuset i Bergen, Regjeringskvartalet i Oslo, kraftstasjonene i fjelløt, Ishavskatedralen i Tromsø, svømmehallen i Kirkenes, oljeplattformene i Nordsjøen og med all sannsynlighet den skolen du gikk på, det kontorbygget du sitter i, den parkeringskjelleren du setter bilen din i. Det er betong alt sammen. Betongen er velstandens materiale. Den er framgangens byggemateriale, uten betong ingen glorios etterkrigstid, intet bekyringsfritt 1960-tall.

BETONGEN har gjort oss til innbyggere i gode og effektive fysiske strukturer, men det har ikke reddet betongens renommé. Betongen er hatet. Den har ikke godordene på sin side. Den er ikke elsket slik villmarkspanel, laft, skigarder, vestlandspanel og impregnerte terrassebord fra Maxbo er. En gang i tida – på 1960-tallet – var imidlertid betongen og dens disipler elsket. Den representerte framtida og framskrittet. En arkitekt som Erling Viksjø vant rubb og rake av arkitektkonkurranser han deltok i. Han tegnet Regjeringskvartalet, Hydroblokk i Bygdø Allé og mange andre høye og store bygg. Men han nådde ikke inn til den norske folkesjela. Kanskje fordi betongen i alt

Illustrasjon: André Martinsen

sitt vesen er industriell, den er egnet når penger skal tjenes og når noe varig skal skapes, men den egner seg dårlig for den norske manu og kvinne som mer enn noe annet vil ha kos. I et land der salget av stearinlys per innbygger ligger skyhøyt over alle andre land, er betongen med automatikk forvist til

sitt vesen er industriell, den er egnet

NÅR NORDMENN skal være private, bør det helst skje i ly av treverk eller tapet. Om betong finnes må den skjules og holdes unna alt som kan regnes som ditt hjem. Betongen er syndens materiale, nettopp fordi den minner oss om

vår uendelige effektivitet. Derfor er den dømt til å bli fornektet og utskjelt. Det er som om betongens ekstreme kvaliteter må skjules og fordekkes, dens åpenbare fortrinn skremmer vettet av oss, og presser oss inn i hjørner der vi helst ikke vil være.

Kanskje ikke så merkelig, fordi betongen har denne vidunderlige egenskap at den kan stopes i enhver tenkelig og utenkelig form, den kan tilpasses alle volumer og alle oppgaver. Betongen har nesten ingen begrensninger, men lar seg bruke der alt annet er ubrukelig. Slik blir betongen modernitetens materiale. Som en slave av våre tanker og ambisjoner strekker den seg utover jordkloden. Og når den ligger der, skaper den nye imperiale drømmer. Den skaper sin egen virkelighet. Betong blir en egen måte å tenke på. Modernitetens kode er at alt er mulig, at det ikke finnes noen grense og at mennesket har kontrollen. Betongen er det ultimate redskapet for å gjøre denne tanken til virkelighet.

BETONGEN svikter aldri. Betongen er som idealbildet av det moderne mennesket, formbart og tilpasningsdyktig. Den er ikke som treverket, skjørt og lunefullt. Men det er plankene som hedres og feires. Tre som må skjøtes eller limes, som knapt kan bøyes uten at det sprekker, er nasjonalmaterialet.

Men sett fra utsikten her under Sinsenkrysset er treverk ikke annet enn dekorasjoner. Her nede i sjakta mellom betong og betong, her nede er virkeligheten tyngre og mer nådeløs. Ingen sjel i dette land vil bygge veikryss i eik, furu, asp eller or.

Akkurat som fossekallen og andre nasjonaldyr er ikke treverket substansielt viktig. Vi kunne fjernet hvert eneste trehus her i landet og erstattet det med betong, vi ville ha bodd her like fullt og ting ville være omtrent som i dag. Men tar du bort betongen er alt over. Tar du betongen fra et OECD-land, er du med ett i 3. verden. Og der vil vi ikke være.

magasinet@dagbladet.no